

doc.PhDr.Kamil Pavlíček, CSc.

JUDr. David Zámek, Ph.D

Registrační značky dříve a nyní

Tabulka se jménem a adresou majitele, policejní číslo, rejstříková značka, evidenční značka, státní poznávací značka, registrační značka. Různé, či podobné názvy téhož. Tedy označení nemotorového a zejména motorového vozidla. Toto označení v podobě tabulky různého tvaru, velikosti, barvy, textového a číselného obsahu, vždy sloužilo a i nyní slouží především k evidenci a identifikaci držitele, majitele vozidla.

Proč? Především proto, aby bylo možno vozidlo příslušným způsobem a formou zařadit do evidence, sledovat jeho pohyb, pojištění, způsobilost k provozu. Také však pro zjištění jeho dopravního chování, respektive chování jeho řidiče, které může být nestandardní, nepředpisové, přestupkové nebo přímo trestné.

Historie i současnost nám k tomuto konstatování nabízí řadu důkazů.

Nemotorová vozidla

Až do poloviny 20 století existovala povinnost označit povoz tabulkou se jménem majitele a adresou stanoviště povozu. Tabulka neměla stanoveny rozměry, ani typ písma či barvu. Zcela zvláštní situace však vznikla z důvodu okrádání cestujících při jízdě nájemným kočárem a to ve Victorii v Kanadě, odkud pochází dle mínění některých odborníků nejstarší registrační značka, byť nemotorového vozidla. Tabulka s názvem města Victoria a číslem městské licence s černým textem na bílém podkladě umožňovala identifikaci majitele kočáru, který předražoval jízdné. Tabulka je datována podle archivních dokumentů do roku 1884. U nemotorových (později i u prvních motorových vozidel) aristokracie, tabulky se jménem a adresou nahrazoval na dvířkách umístěný erb.

A jako zcela specifické a viditelné registrační označení v podobě kulaté mosazné tabulky s vyraženým číslem umístěné na postroji u hlavy koně, sloužilo k bezpečné evidenci koní u našich legií v Rusku.

Silniční motorová vozidla a jejich označení ve světě

Teprve u motorových vozidel bychom asi měli hovořit o historickém začátku evidencí vozidel v podobě viditelného označení tabulkami na přední a zadní části vozidla. A i zde není zcela jasně zjištěno prvenství a nejstarší evidenční označení. V e spojených státech začíná vydávat registrační značky nejprve město New York v roce 1901 a po něm Filadelfie a stát Massachusetts. V Evropě, kde se motorizace bezesporu zrodila si však prvenství připisuje Paříž. Tam je situace a pohyb mechanických vozidel pod kontrolou policie.

Právní úprava je zde řešena policejní vyhláškou ze 14.srpna 1893, která stanoví povinnost pro majitele mechanických vozů, umístit na nich viditelně kovovou tabulku se jménem a adresou majitele. Důvod tohoto opatření však nebyla policejní dohled na dopravní chování těchto vozidel, ale jejich evidence a zdanění.

Je nutno také rozlišovat zavedení centrální evidence motorových vozidel konkrétního státu a dílčí evidence, kterou zavedla jednotlivá města. Poprvé takovou centrální evidenci zavedlo Lucembursko (1895), poté Nizozemí (1898) a v roce 1899 v Belgii.

V novém, dvacátém století byla vozidla evidována prostřednictvím přidělených číselných řad stále ještě především v jednotlivých městech. Přelomovou událostí byla v této problematice centrálně zavedená evidence motorových vozidel v roce 1901 na celém území Francie. Tento systém vydržel s menšími úpravami až do roku 1928. Po tomto roce byly poznávací značky zavedeny v některých dalších státech (Itálie, Švýcarsko, Portugalsko) a v roce 1904 i ve Velké Británii.

V Německu byla vozidla označována jednotně až od roku 1906, tabulky byly bílé s černým písmem a číslicemi. Pokud hovoříme o barvě, potom Francie a Velká Británie měla na značkách černý podklad s bílými písmeny a čísly.

Poznávací značky na našem území

Rakousko-Uhersko

V tomto krátkém přehledu budeme dále hovořit pouze o území Čech jakožto části Rakousko-Uherské říše. Nařízení Ministerstva vnitra ve shodě s Ministerstvem financí ze dne 27.září 1905 upravující vydání bezpečnostně-policejních ustanovení pro provoz automobilů a motocyklů v § 26 uvádí, že motorová vozidla musí být opatřena úřadem přidělenou poznávací značkou“. V závěrečném ustanovení je v § 43 stanovena účinnost tři měsíce po jeho zveřejnění. Z toho vyplývá, že od 7.ledna 1906 se po rakouských silnicích již pohybovaly pouze automobily a motocykly opatřené úředně přidělenou poznávací značkou.

V příloze tohoto nařízení byla uvedena i přidělená rozeznávací písmena jednotlivým zemím. Pro Čechy to byla dvě písmena – N a O, z nichž písmeno N bylo určeno pouze pro Prahu, pro její policejní obvod. Písmeno O potom pro celé Čechy s výjimkou policejního obvodu Prahy. Morava měla písmeno P.

Poznávací značky měly stanovené rozměry, na bílém podkladu černé písmo a arabská čísla.

Československo do roku 1932

Nová republika převzala z období Rakouska- Uherska poznávací značky se stejným písemným označením, tedy N, O, s číselnou řadou a to jak z římskými, tak i arabskými čísly. Zemské zřízení z r.1922 zavedlo pro další země písmena pro použití na evidenčních číslech.

N a O Praha a Čechy

P Morava

R Slezsko

P (červené) Slovensko

PR Podkarpatská Rus

Poznávací značky měly stejný, tj. bílý podklad. Změny však nastaly u vojenských vozidel. Ta měla na svých číslech opačné barevné složení. Černý podklad s bílým písmem a číselnou řadou.

Značky N-1 až N-5 byly přiděleny automobilům prezidenta republiky.

Československo od r.1932 do roku 1938

Vládní nařízení č.107 ze dne 30.června 1932 zavedlo povinnou přeregistraci všech motorových vozidel, spolu se změnou registračních tabulek na černé tabulky s bílými písmeny a čísly s nově zavedeným termínem „evidenční značka“. Na značce byla uvedena nová písmena zemí a za nimi potom arabské číselná řada.

Úprava zemského zřízení se promítla i do změny označení zemí tehdejšího Československa :

Ć – země Česká

M - země Moravskoslezská

S - země Slovenská

R - země Podkarpatskoruská

P - obvod policejního ředitelství Praha

D - podniky Československé pošty a Československých státních drah

Uvedená evidenční čísla mohla být namalována v podobě evidenčních tabulek i přímo na karoserii.

Jednalo se o jediné období v naší historii, ve kterém jsme vozili černá evidenční čísla. Poté k tomu již nikdy nedošlo a od roku 1939 již máme až do současnosti poznávací a registrační značky s bílým podkladem a černým písmem a čísly.

Současnost registračních značek

Proč vlastně o problematice registračních značek píšeme ? Jde o nějaký problém ? Můžeme odpovědět že skutečně ano.

V popisované historii i v současnosti byly a jsou registrační značky vždy v hledáčku policie nebo četnictva a to především z důvodu zjištění majitele vozidla, které páchá přestupek nebo trestný čin, anebo je podrobena pouze kontrole a to nejen vozidla, ale i řidiče popř. posádky vozidla či nákladu.

Proto známe řadu způsobů, kdy se vozidla snažila kontrolám ujet a svoji evidenci zakrývat různými způsoby. Výměna značek během jízdy se často praktikovala ve 30 letech v době prohibice v USA.

K identifikaci značky byly prováděny i výzkumy, např. ve Francii, kdy bylo zjišťováno, kolik písmen a číslic lze za určitý krátký časový úsek spolehlivě přečíst. To byl ostatně také jeden z hlavních důvodů ke změně a zjednodušení čitelnosti a zapamatování evidenčních značek v roce 1932.

K záměnám značek namísto značek přidělených však v našich podmínkách nedocházelo, neboť tento skutek byl kvalifikován jako trestný čin a byl by „oceněn“ 14 denním odnětím svobody a vysokou finanční pokutou, kterou mohl soud udělit ve výši několika desítek tisíc korun.

Současné účinné právní normy upravují označení vozidel registračními značkami umístěnými na tabulkách registračních značek a to Zákonem č.56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích,

Zákonem č.361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a Vyhláškou ministerstva dopravy č.243 Sb., o registraci vozidel.

Vyhláška Ministerstva dopravy č.243/2001 Sb. o registraci vozidel ve znění pozdějších předpisů v § 27 stanoví způsob nakládání s tabulkami registračních značek. V odstavci 1) je uvedeno, že vlastník a provozovatel vozidla musí udržovat tabulku registrační značky v řádném stavu tak, aby byla na vozidle v provozu na pozemních komunikacích *zachována její čitelnost*. Tabulku registrační značky není povoleno deformovat jinak než podle místa, na kterém je umístěna. Úpravou místa nesmí být změněna její čitelnost. Tabulka registrační značky, s výjimkou registrační značky pro mopedy, musí být *v čistém stavu* za nesnížené viditelnosti čitelná na vzdálenost nejméně 40 metrů.

V dalším odstavci 2) je stanovena povinnost pro vlastníka a provozovatele vozidla. Ten je povinen *chránit tabulku registrační značky proti zneužití*. *Dbá na to, aby tabulka registrační značky nebyla umístěna na vozidlo, na které nebyla přidělena.*

A jsme u jádra dnešních problémů každodenní dopravně bezpečnostní praxe. Můžeme říci, že první potíže se objevily vypuštěním povinnosti upevnění registračních tabulek šrouby. Jednoduché zapnutí tabulek do plastických podložek umožnilo rychlou manipulaci s tabulkami a to ne vždy v kladném slova smyslu. Začíná docházet k rozsáhlým krádežím registračních značek z důvodu páchaní závažné trestné činnosti, ale současně i k jejich ztrátám během jízdy. Proto řada řidičů si opakovaně začala znovu tabulky upevňovat šrouby, což není zakázané a činí odcizení nebo ztrátu tabulek značně složitější.

Je však pravdou, že řidiči začali odstraňovat přední tabulky i z důvodu možné identifikace kamerovými systémy při páchaní přestupků z překročení povolené rychlosti, nebo jízdy na červené světlo.

U motocyklistů se začaly tabulky umisťovat kolmo, nebo tak, aby jejich čitelnost spolehlivě zakrývala zadní část stroje, nebo jsou ohýbány, velmi často chybí na motocyklech vůbec.

Dostáváme se k dalším nešvarům, kde na prvním místě stojí nečitelnost evidenční značky. Tu lze dosáhnout několika způsoby :

- zašpiněním tabulky (blátem, prachem, potřením značky jemným olejem)
- odřením (barva písmen a číslic zmizí)
- páskami, které překrývají částečně tabulku a některé číselné údaje.

S tím souvisí i umisťování tabulek na jiných místech, než na těch, která jsou na vozidle k tomu určena. Jedná se především o registrační značky za okny vozidel.

Jedním z posledních „úkazů“ je výroba vlastních tabulek s registrační značkou. Jsou to motocyklové tabulky s „originálním“ písmem a čísly, nebo zcela shodné tabulky avšak bez ochranné fólie a dalšími prvky, jako třetí číslo umisťované na nosič kol.

Na všechny tyto uvedené případy od 1.srpna 2011 pamatuje novela Zákona č.361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích v § 125 c o přestupcích.

Hned v prvním odstavci je uvedeno, že fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích

a) řídí vozidlo,

1. na němž v rozporu s jiným právním předpisem (zákon č.56/2001 Sb.) není umístěna tabulka státní poznávací značky (dále jen registrační značka) nebo je umístěna tabulka registrační značky, která nebyla vozidlu přidělena,

2. jehož tabulka registrační značky je zakryta, nečitelná nebo upravena anebo umístěna tak, že je znemožněna nebo podstatně ztížena její čitelnost..

Přestupky jsou velmi přísně sankcionovány. V obou případech je stanovena pokuta od 5 000.- do 10 000.- Kč a zákaz činnosti (tedy v našem případě zákaz řízení) od 6 měsíců do 1 roku. Za oba přestupky se neudělují body, jsou však projednávány pouze ve správním řízení, nikoli tedy v blokovém řízení na místě.

Jak tedy vidíme, novela zákona se s registrační nekázní a se zneužíváním registračních tabulek a čísel na vozidlech vypořádala velmi přísně. Nelze tedy s registračními tabulkami zacházet bez ohledu na zákonné normy. Je zde nutno počítat s velmi přísným postihem a s delší časovou přestávkou v řízení motorového vozidla.

Abychom však nekončili jen s přísnými postihy. V připravované právní úpravě se počítá s možností individuální volby čísel na registrační značce, případně i textových zkratk. To není nic nového, tuto možnost má Německo, Rakousko, Anglie i Slovensko. Tato volená značka by s velkou pravděpodobností byla zpoplatněna. Tak snad brzy uvidíme.